

Standpunt over de drama's in de Middellandse Zee, een benadering vanuit de mensenrechten – April 2015

Mensen voor grenzen – Bescherming voor grensbewaking

Sinds januari 2015 lieten niet minder dan 1.550 mensen het leven toen ze de Middellandse Zee overstaken, op zoek naar een veilig onderkomen of een beter leven. Een paar maanden daarvoor (oktober 2014) werd Mare Nostrum, de opsporings- en reddingsoperatie met een budget van 9 miljoen euro per maand, opgevolgd door het kleinschaligere Triton, uitgevoerd door Frontex, dat het moet stellen met maar 3 miljoen euro per maand. De schipbreuken van de afgelopen dagen doen die vreselijke cijfers nog verder aantikken en zullen dat blijven doen zolang de EU en haar lidstaten hun verantwoordelijkheid niet nemen en tot actie overgaan. Het is ook tijd voor actie voor een aantal staten uit Afrika en het Midden-Oosten en hun bevoegde internationale organisaties.

Na deze rampweek stelde de Europese Unie een tienpuntenplan voor rond migratie. ENNHRI neemt akte van dat engagement en erkent dat bepaalde maatregelen uit het pakket in de goede richting gaan, zoals het versterken van de gezamenlijke operaties in de Middellandse Zee of het opnieuw in overweging nemen van de mechanismen van noodherlocatie en hervestigingsengagementen.

Maar de drama's zullen voortduren zolang de nadruk hoofdzakelijk blijft liggen op de bescherming van de buitengrenzen en de strijd tegen mensensmokkelaars. Van 600 doden in 2013 over 3.500 in 2014 tot meer dan 1.550 in het eerste kwartaal van 2015: het is duidelijk dat de EU het probleem nog niet in de kern heeft aangepakt. De kern zit hem onder meer in het gebrek aan legale kanalen naar Europa. Mensensmokkelaars slaan hun slag als mensen die bescherming nodig hebben of een menswaardig leven zoeken, niet anders kunnen dan zich wenden tot irreguliere migratiekanalen. De strijd tegen mensensmokkel moet een prioriteit blijven. Maar door te focussen op het misbruik en de uitbuiting door netwerken die er de kost mee verdienen dreigen de grondrechten van migranten die deze hachelijke reis ondernemen op de achtergrond te verzeilen.

De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens schrijft voor dat iedereen het recht heeft om welk land dan ook te verlaten, ook het zijne, en om asiel te zoeken én te krijgen in andere landen. Dat recht op asiel is ook verankerd in artikel 18 van het Europees Handvest van de grondrechten. Het VN-verdrag betreffende de status van vluchtelingen verankert dan weer het beginsel van non-refoulement. De EU en haar lidstaten moeten deze rechten respecteren. In navolging van het arrest Hirsi Jamaa van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, is het ontegensprekelijk dat de lidstaten hun verplichtingen inzake mensenrechten moeten nakomen bij reddingsoperatie in volle zee.

Door mensen te verhinderen om de Europese grenzen over te steken – als ze die al kunnen bereiken – is het onmogelijk om het verzoek tot bescherming van een vluchteling zorgvuldig na te gaan. Dat zou kunnen leiden tot het terugsturen van mensen die een slechte behandeling krijgen in het land naar waar ze worden teruggestuurd. Het gaat daarbij voornamelijk om Somalië, Syrië, Eritrea en Soedan.

Hoe kan de EU nog meer drama's voorkomen? Aan opties geen gebrek. Zoals het Europees bureau voor de grondrechten, beveelt ENNHRI aan dat de lidstaten hun engagementen voor hervestiging en humanitaire toegang moeten verhogen, met de financiële steun van de EU. Om uit te zoeken hoe de manieren om legaal naar Europa te komen kunnen worden uitgebreid, moet verder gebouwd worden op eerdere ervaringen zoals de humanitaire evacuatieprogramma's die tijdens de Kosovo-crisis werden ontwikkeld. Daarnaast kan nagedacht worden om gebruik te

maken van richtlijn 2001/55/EG betreffende de tijdelijke bescherming in geval van massale toestroom van ontheemden.

Op kortere termijn kan een oplossing voor de strijd tegen mensensmokkel gevonden worden in de afgifte van visa voor kort verblijf om humanitaire redenen. De procedures voor humanitaire visa verschillen van hervestiging of andere vormen van humanitaire toegang, omdat enkel een initiële beoordeling exterritoriaal wordt gevoerd. Lidstaten kunnen ook meteen actie nemen door de regels voor gezinshereniging genereus en breed toe te passen. Lidstaten moeten niet alleen bijdragen tot een overkoepelende EU-actie – met inbegrip van de ontwikkeling van nieuwe legale kanalen – maar ook hun beoordelingsmarge in migratiezaken gebruiken, zoals hun nationale wetten hen toelaten.

Bovendien, herinnert deze dramatische situatie ons ook aan de nood aan meer solidariteit van de lidstaten die minder getroffen worden. Het Dublin-systeem is onverenigbaar met de fundamentele Europese en internationale mensenrechtenstandaarden, zoals betreurd door Europese en internationale organen en instellingen, en speciale gezanten van de VN. Zij benadrukken de nadelige effecten voor migranten en Zuid-Europese landen – ‘de bewakers van de EU’ – en de hoge nood aan een flexibele implementatie en herziening van dat systeem.

ENNHRI erkent dat langetermijnoplossingen actie vragen van vele regio's in de wereld en een overlegde inspanning door diverse actoren om de massale exodus van individuen uit verschillende regio's die elders asiel zoeken, het hoofd te bieden. ENNHRI roept alle staten op om een evenredige bijdrage te leveren tot de duurzame ontwikkeling en de uitvoering van alle mensenrechten – politieke, economische, sociale, culturele en burgerrechten – zowel in die regio's waar mensen tot migratie worden gedwongen als binnen Europa zelf.

Tegelijk onderlijnt ENNHRI de nood aan dringende actie om de huidige humanitaire crisis aan de zuidelijke kusten van Europa krachtig aan te pakken. ENNHRI en zijn werkgroep Asiel en Migratie roepen de instellingen van de EU en haar lidstaten op om onmiddellijk actie te ondernemen. Actie om mensen te beschermen en niet alleen buitengrenzen. ENNHRI roept alle EU-lidstaten op om de huidige humanitaire crisis aan te pakken in overeenstemming met hun internationale verplichtingen inzake mensenrechten en daarbij rekening te houden met praktijken uit het verleden om mensenlevens en de menselijke waardigheid te beschermen.

Over ENNHRI

Het Europees Netwerk van Nationale Mensenrechteninstellingen (ENNHRI) bestaat uit de Nationale Mensenrechteninstellingen (NHRI's) uit heel Europa. NHRI's zijn instellingen die met openbare middelen, onafhankelijk van regeringen, een breed wetgevend of constitutioneel mandaat hebben om de mensenrechten te vrijwaren en te beschermen. NHRI's zijn gecrediteerd door de Principes van Parijs van de VN om hun onafhankelijkheid, pluralisme, onpartijdigheid en effectiviteit te verzekeren. ENNHRI heeft een actieve werkgroep Asiel en Migratie en werkt samen met zijn partners bij het FRA, de Raad van Europa en Equinet in een samenwerkingsplatform rond asiel en migratie.

ENNHRI

Permanent Secretariat

Rue Royale 138, B-1000 Brussels, Belgium

T + 32 (0)2 212 3158 **M** + 32 (0)475 914 904 **E** info@ENNHRI.org **W** www.ENNHRI.org

---

ENNHRI AISBL

Company No. 0541.593.956